

1. ზოგადი ხედვა: რა გესახებათ თქვენი, როგორც საქართველოს პრეზიდენტის, ყველაზე დიდ ამოცანად?

“ქართული ოცნების” არასწორმა ნაბიჯებმა ქვეყანაში სიღარიბე, შემცირების ნაცვლად, გაზარდა. უმუშევრობის მაღალი მაჩვენებლის ფონზე ჩვენი მოქალაქეების ჯიბეს სერიოზულად დაარტყა ფასების ზრდამ, განსაკუთრებით, საკვებ პროდუქტსა და მედიკამენტებზე. ლარის თანდათანობითი დასუსტებით გამოწვეულ ფასების ზრდას დამატებითი ბიძგი მისცა “ქართული ოცნების” მიერ საწვავზე - ბენზინზე, დიზელზე, გაზზე - აქციზის გაზრდამ. მოიმატა ელექტროენერჯისა და გაზის გადასახადმა.

მოსახლეობის დიდი ნაწილისთვის გაზრდილი ყოველდღიური ხარჯი ვერ დაეწია შემოსავალს. მოქალაქეებს გაუჭირდათ კრედიტების გადახდა. მთავრობის მიერ ამ სფეროში შემოღებულმა ხელოვნურმა ბარიერებმა, პრობლემის მოგვარების ნაცვლად, მოსახლეობის ნაწილისთვის ხელმიუწვდომელი გახადა კრედიტები, ხოლო დანარჩენისთვის გააძვირა.

უმუშევრობის მაღალი დონის, გაძვირებული ცხოვრების, გაზრდილი სიღარიბისა და ხალხის პრობლემების მიმართ “ქართული ოცნების” სრული უგულისყურობის ფონზე, გასაკვირი არაა, რომ საქართველოს მოქალაქეთა ნაწილი უიმედობაში ჩავარდა, ნაწილმა კი, თავისა და ოჯახის გადასარჩენად, უცხოეთს მიაშურა.

მოქალაქეთა უიმედობის დაძლევა და ხვალინდელ დღის პერსპექტივის რწმენის გაღვივება, ხალხის მიერ პირდაპირი გზით არჩეული, და შესაბამისად, მაღალი ლეგიტიმაციის მქონე პრეზიდენტის ერთ-ერთი მთავარი ამოცანაა. ამიტომ მომავალი პრეზიდენტი არა კაბინეტის, არამედ ხალხის პრეზიდენტი უნდა იყოს: იაროს ხალხში, მოისმინოს მათი პრობლემების შესახებ, გამოსავალი შეთავაზოს საზოგადოებას.

კონსტიტუციურად შეზღუდული უფლებებითაც კი, ქვეყანას შეიძლება ჰყავდეს ქმედითი პრეზიდენტი, რომელიც ხალხს ბევრი პრობლემის მოგვარებაში დაეხმარება. ყველა პრობლემა მოგვარებადია, თუ გვაქვს ცოდნა და კომპეტენცია და, რაც მთავარია, უკეთესი მომავლის რწმენა და იმედი. ამიტომ, პირველ რიგში, უპერსპექტივობისა და უიმედობის განცდა უნდა დავძლიოთ იმისათვის, რომ საიმედო ხვალინდელი დღე გვქონდეს.

2. განათლება: როგორია თქვენი ხედვა განათლების პოლიტიკის მიმართ? როგორ პოლიტიკას უჭერთ მხარს დაწყებითი, საშუალო, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხარისხის გასაუმჯობესებლად?

2012 წლიდან მოყოლებული, თითქმის ყოველ წელს, საატესტატო გამოცდების შედეგები უარესდება - იზრდება მინიმალური კომპეტენციის ზღვარს მიღმა დარჩენილი აპლიკანტების რაოდენობა.

2018 წლის აპრილის მონაცემებით, უმაღლესი სასწავლებლების 48 624 სტუდენტს სტატუსი აქვს შეჩერებული. მათგან 16 294 სტუდენტს, რაც საერთო რაოდენობის 33.5%-ია, სტატუსი ფინანსური

დავალიანების გამო აქვს შეჩერებული. რაც შეეხება პროფესიულ სასწავლებლებს, 2018 წლის აპრილის მონაცემებით, 1 659 სტუდენტს აქვს სტატუსი შეჩერებული

2014 წლიდან მოყოლებული, ყოველწლიურად მცირდება განათლების ბიუჯეტში სტუდენტთა სასტიპენდიოდ გამოყოფილი თანხის რაოდენობა.

ჩვენს ქვეყანას და მის თითოეულ მოქალაქეს გაუჭირდება მსოფლიოში ღირსეული ადგილის დამკვიდრება, თუ განათლებას სათანადო ყურადღება არ მიექცა. უკეთესი განათლება გვჭირდება იმისათვის, რომ გვეკონდეს მაღალი ეკონომიკური ზრდა და სიღარიბის დაძლევის მაღალი ტემპი.

ჩვენი მიდგომა ორ ნაწილად იყოფა:

1. ხელი შევუწყობ ჩვენი ახალგაზრდების უცხოეთში სწავლებას. ამიტომ, ჩემი გამარჯვების შემდეგ, პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდის არანაკლებ 50%-ს დაიხარჯება უცხოეთის უნივერსიტეტებში ჩარიცხული ქართველი სტუდენტების დასაფინანსებლად;
2. იმავდროულად, “ევროპული საქართველო” საპარლამენტო გუნდი კონკრეტულ წინადადებებს წარუდგენს მთავრობას, უკვე მომავალი წლიდან როგორ გაიზარდოს:
  - ვაუჩერის პრინციპზე გადაყვანით, სკოლამდელი განათლების (საბავშვო ბაღების) ხელმისაწვდომობა და არჩევანი;
  - სასკოლო ვაუჩერის ღირებულება, რომ სასკოლო სამეურვეო საბჭოებს, სკოლების სრულყოფილი თვითმმართველობისა და ფინანსური ავტონომიის პირობებში, საშუალება მიეცეთ მასწავლებელთა ხელფასი მინიმუმ 700 ლარამდე, ხოლო ყველა სერტიფიცირებულ მასწავლებელს - მინიმუმ 1000 ლარამდე გაეზარდოს;
  - სახელმწიფო საგრანტო პროგრამებით დაფინანსებული სტუდენტების რაოდენობა 8000 სტუდენტით.

3. გადასახადები: თქვენი აზრით, როგორი საგადასახადო სისტემაა მისაღები საქართველოსთვის და რა პრინციპით უნდა განისაზღვრებოდეს საშემოსავლო გადასახადი?

“ევროპული საქართველო” გამოსავალს ვხედავთ, ერთი მხრივ, გადასახადების დაწვევაში და, მეორე მხრივ, ბიუჯეტის სწორად გადალაგებაში, რათა ბიუჯეტში აკრეფილი გადასახადებით ისევ ხალხმა ისარგებლოს და არა ბიუროკრატიაში. ჩვენი მიდგომაა - ნაკლები ფული ბიუროკრატიაში, მეტი თანხა ხალხს და ბიზნესს.

“ევროპულმა საქართველომ” პარლამენტში წარვადგინეთ მცირე და საშუალო ბიზნესის მხარდაჭერის ფართომასშტაბიანი საკანონმდებლო პაკეტი, რომელიც ეკონომიკური ზრდის დაჩქარებაზე, ინვესტიციების მოზიდვაზე, უმუშევრობის შემცირებაზე, ფასების დასტაბილურებასა და მოქალაქეთა შემოსავლების ზრდაზეა ორიენტირებული. ეს პაკეტი გულისხმობს:

1. ბენზინზე, დიზელსა და გაზზე აქციზის დაბრუნებას ძველ მაჩვენებელზე, რითაც საწვავის ფასის, მინიმუმ, 20 თეთრით გაიადგება შესაძლებელი;
2. დღგ-ით დაუბეგრავი ბრუნვის ზღვრის 100,000 ლარიდან 200,000 ლარამდე გაზრდას;

3. განაწილებული მოგების 15%-იანი გადასახადის 10%-მდე შემცირებას;
4. საშემოსავლო გადასახადის 20%-დან 18%-მდე შემცირებას.

ამასთან, “ევროპული საქართველოს” მიერ შემუშავებული ალტერნატიული დაგროვებითი საპენსიო სისტემა, რომელიც საპენსიო სქემაში ჩართვის ნებაყოფლობით პრინციპზეა აგებული, საშემოსავლო გადასახადის ნაწილის ხარჯზე მოქალაქეთა საპენსიო დანაზოგების გაზრდას ითვალისწინებს. ეს ზომები პირველივე წელს ჯამში 1.2 მილიარდ ლარზე მეტს ჩატოვებს ეკონომიკაში და დაეხმარება როგორც საერთო ეკონომიკურ, ისე ჩვენი ასიათასობით მოქალაქის კეთილდღეობის ზრდას.

4. ეკონომიკა: როგორია თქვენი ხედვა ეკონომიკური ზრდის უზრუნველსაყოფად?

მე და ჩემი საპარლამენტო გუნდი - “ევროპული საქართველო”, გამოსავალს ვხედავთ, ერთი მხრივ, გადასახადების დაწევაში და, მეორე მხრივ, ბიუჯეტის სწორად გადალაგებაში, რომ ბიუჯეტში აკრეფილი გადასახადებით ისევ ხალხმა ისარგებლოს და არა “ქართული ოცნების” ბიუროკრატია. ჩვენი მიდგომაა - ნაკლები ფული ბიუროკრატიას, მეტი თანხა ხალხს და ბიზნესს.

“მცირე მთავრობის” მოდელის რეალურად დანერგვით, დაბალი გადასახადებით, ადამიანებისა და ბიზნესის საქმიანობაში ნაკლები ჩარევით, მიმზიდველი საინვესტიციო გარემოს შექმნით, ფისკალური დისციპლინითა და მკაცრი მონეტარული პოლიტიკის გატარებით, მიზნობრივი სოციალური პოლიტიკის განხორციელებით შესაძლებელია ქვეყნის სწრაფი ეკონომიკური განვითარება, სამუშაო ადგილების შექმნა, სიღარიბისა და უმუშევრობის დაძლევა, მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლება და ყოველივე ამის შედეგად - მეტი კეთილდღეობის, განვითარებისა და სოციალური დაცულობის უზრუნველყოფა საქართველოს თითოეული მოქალაქისთვის.

მაღალი ეკონომიკური ზრდა არა მხოლოდ საქართველოში მცხოვრები ადამიანების ცხოვრებას გააუმჯობესებს, არამედ მოტივაციას შეუქმნის უცხოეთში წასულ თანამოქალაქეებს, სამშობლოს დაუბრუნდნენ და თავისი ცოდნა და ენერჯია საკუთარ სამშობლოში გამოიყენონ.

5. დასაქმება: თქვენი აზრით, რა არის ის ძირითადი ნაბიჯები, რაც სახელმწიფომ უნდა გადადგას უმუშევრობის პრობლემის მოსაგვარებლად?

უმუშევრობა ჩვენი ხალხის ყველაზე დიდი პრობლემაა. 2017 წელს დასაქმებულთა რაოდენობა, 2016 წელთან შედარებით, 10.7 ათასით (0.62%-ით) არის შემცირებული. განსაკუთრებით შემამფოთებელია მდგომარეობა მცირე ბიზნესში, რომელიც სამუშაო ადგილების შექმნის ძირითადი წყარო უნდა იყოს: 2017 წელს მცირე საწარმოებში დასაქმებულთა რაოდენობა 30 ათასით არის შემცირებული.

გადასახადების დაწევით, ბიუროკრატის შემცირებით, ზედმეტ რეგულაციებზე უარის თქმით, ბიზნესის დაცულობის უზრუნველყოფითა და ინვესტიციების მოზიდვით შესაძლებელია მაღალი ეკონომიკური ზრდის მიღწევა, რომელიც უმუშევრობის დაძლევის, ფასების დასტაბილურების, სიღარიბის შემცირების ერთადერთი გზაა.

სამშობლოში დაბრუნებამდე, საზღვარგარეთ სამუშაოდ წასული ჩვენი თანამემამულეებისთვის უცხოეთის შრომითი ბაზრების გახსნას და დასაქმების ქვოტების გამოყოფას უნდა მივალწიოთ, ეს ლეგალურ სამუშაოს, მეტ ხელფასსა და დაცვის გარანტიებს ნიშნავს. ამ საკითხს და ინვესტიციების მოზიდვას განსაკუთრებულ ყურადღებას დავუთმობ სხვა სახელმწიფოების პრეზიდენტებთან, სახელმწიფოს მეთაურებთან და ბიზნეს წრეებთან ურთიერთობაში.

მისასალმებელია, რომ საქართველოში ვიზიტისას გერმანიის კანცლერი ანგელა მერკელი დადებითად გამოეხმაურა ჩემს წინადადებას ევროკავშირში საქართველოს მოქალაქეებისათვის დასაქმების ქვოტების გამოყოფის თაობაზე. ახლა ამას სჭირდება თანმიმდევრული პოლიტიკის გამხორციელება, რომ ეს შესაძლებლობა ჩვენი თანამემამულეებისათვის რეალობად იქცეს.

6. ჯანდაცვა: რა პოლიტიკასა და კონკრეტულ გადაწყვეტილებებს დაუჭერდით მხარს, რათა გაიზარდოს ჯანდაცვის ხელმისაწვდომობა და ამალდე მისი ხარისხი?

მსოფლიო ბანკის მიერ 2017 წლის ივნისში გამოქვეყნებულ “საქართველოს საჯარო ფინანსების მიმოხილვაში”, რომელიც ჯანდაცვის სექტორზე აქცენტით ჩატარდა, პირდაპირაა ნათქვამი, რომ “ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯების ზრდის მიუხედავად, ჯიბიდან გადახდები ჯანდაცვის დაფინანსების კვლავ დომინანტურ წყაროდ რჩება (მთლიანი ხარჯის 66%)”.

ეს მდგომარეობა, მსოფლიო ბანკის შეფასებით, გადარიბებისგან დაუცველს ხდის საქართველოს მოქალაქეების დიდ ნაწილს. გასათვალისწინებელია, რომ მათ საკუთარ ჯიბეზე არა მხოლოდ მედიკამენტის ხარჯი აწევბათ. ზოგადად, ჯანდაცვის დანახარჯების უდიდესი ნაწილი, შედარებით ნაკლებხარჯიანი ამბულატორიული მკურნალობის ნაცვლად, ძვირადღირებულ ჰოსპიტალურ მომსახურებაზე მიდის, რაც პრობლემაა როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტისთვის, ასევე პაციენტებისა და მათი ოჯახებისთვის.

სიღარიბის დასაძლევად მედიკამენტებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება აუცილებელი (თუმცა არასაკმარისი) პირობაა. ამისათვის 400-მდე დასახელების მედიკამენტის თანადაფინანსების კომპონენტი (სხვადასხვა შემოსავლის მქონე ჯგუფებისთვის, განსხვავებული პროპორციით) საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამაში უნდა გაჩნდეს. ოღონდ ამისათვის ჯერ ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯების ხარჯთეფექტიანობა უნდა გაიზარდოს, რისთვისაც საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის ადმინისტრირება სადაზღვევო კომპანიებს უნდა გადაეცეთ. ჯანდაცვაზე გამოყოფილი სახელმწიფო (და არასახელმწიფო) ფინანსების ეფექტური ხარჯვა ასევე ხარისხის ამალლების აუცილებელი წინაპირობაა.

7. სოციალური უსაფრთხოება: რა პოლიტიკას დაუჭერდით მხარს სოციალური უსაფრთხოების გაუმჯობესების მისაღწევად?

გადასახადების შემცირების პირობებშიც კი, ბიუჯეტში რჩება საკმარისი რესურსი ხალხზე ორიენტირებული, მიზნობრივი სოციალური პროგრამებისთვის, რათა 2019 წლიდან 1) 50 ლარით გაიზარდოს პენსია 720 ათასი ასაკით პენსიონერისა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე 125 ათასი პირისთვის; 2) 45-დან 60 ლარამდე გაიზარდოს დევილის შემწეობა 273 400 დევილისთვის; 3) საარსებო შემწეობა დამატებით დაენიშნოს 100,000 ადამიანს. პირველ რიგში,

ყურადღება მიექცეს მათ, ვისაც “ქართული ოცნების” გაუმართლებელი პოლიტიკის გამო, საარსებო შემწეობა შეუწყდა.

ამავდროულად, “ევროპული საქართველოს” მიერ შემუშავებული ალტერნატიული დაგროვებითი საპენსიო სისტემა უზრუნველყოფს ღირსეულ პენსიას მომავალი პენსიონერებისათვის. ამ სისტემით, რომელიც საპენსიო სქემაში ჩართვის ნებაყოფლობით პრინციპზეა აგებული, დღეს 40 წლის 500 ლარიანი დარიცხული ხელფასის მქონე მასწავლებელი ქალი პენსიაზე გასვლის მომენტიდან, საბაზო პენსიაზე დამატებით, დაგროვებითი სქემით მიიღებს ყოველთვიურად 1 026 ლარს.

“ევროპული საქართველოს” მიერ შემუშავებული ალტერნატიული დაგროვებითი საპენსიო სქემა ყველა ასაკის ადამიანისთვის ერთნაირად და თანაბრად ხელმისაწვდომია. მონაწილე თავად ირჩევს შენატანის ოდენობას:

- რამდენს შეიტანს ხელზე ასაღები დაბეგრული ხელფასიდან;
- რამდენი დაემატება თავისივე საშემოსავლო გადასახადიდან.

ეს დაგროვებითი საპენსიო სისტემა აგებულია საგადასახადო შეღავათის პრინციპზე და მისი ადმინისტრირება ხდება დამატებითი ბიუროკრატიისა და სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დამატებითი თანხების გამოყოფის გარეშე.

8. ნარკოპოლიტიკა: ქვეყანაში მნიშვნელოვანი დისკუსია მიმდინარეობს იმის შესახებ, თუ როგორი უნდა იყოს სახელმწიფოს ნარკოპოლიტიკა. როგორია თქვენი ხედვა ამ საკითხზე?

ქართულ საზოგადოებას დღეს, ერთი მხრივ, მიძიმე ნარკოტიკის გავრცელება და ნარკოტიკის (განსაკუთრებით, ინტრავენური) მომხმარებელთა რაოდენობის ზრდა აწუხებს, მეორე მხრივ ის, რომ მთავრობის რეპრესიული ნარკოპოლიტიკა ნარკომომხმარებლებს სჯის და არა ნარკორეალიზატორებს. მნიშვნელოვანია რეფორმის გატარება ორივე მიმართულებით: ერთი მხრივ, ეფექტური ბრძოლა ნარკორეალიზატორებთან, მეორე მხრივ, კი ნარკოდამოკიდებული ადამიანებისათვის ეფექტური და სრულფასოვანი სოციალური და ჯანდაცვის სარეაბილიტაციო პროგრამების შემუშავება.

9. ადგილობრივი თვითმმართველობა: თქვენი აზრით, რა პრინციპით უნდა იყოს ორგანიზებული ადგილობრივი თვითმმართველობა საქართველოში?

ქვეყნის მასშტაბით დღეს არსებული დაბალი ეკონომიკური ზრდა რეგიონებისთვის სრული კატასტროფის მომტანია. ეს ნიშნავს, რომ რეგიონების უმეტესობაში, ბოლო წლების განმავლობაში, რეგიონული ზრდა საერთოდ არ გვექონია. რეგიონების გამოცოცხლება მეტი თვითმმართველობით და მეტი ადგილობრივი ინიციატივითაა შესაძლებელი. რეგიონებში მოქალაქეები ცენტრიდან მომავალი ბიუროკრატიული სირთულეებით არ უნდა იყვნენ შეზღუდულნი. რეგიონებს საკუთარ თავზე მეტი გადაწყვეტილების მიღების უფლება უნდა ჰქონდეთ.

განვლილი წლების განმავლობაში მოიკლო სოფლებში ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების ტემპმა, გაუქმდა სოფლის დახმარების პროგრამა, არ იქნა შემოყვანილი საკმარისი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა. ყველაფერმა ამან კიდევ უფრო დაამძიმა სოფელში

მცხოვრები მოსახლეობის პირობები.

ჩვენი პროგრამის ერთ-ერთი პრიორიტეტია სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის პირობების გაუმჯობესება. კერძოდ, საპარლამენტო გუნდთან ერთად მივალწევთ საბიუჯეტო პრიორიტეტების შესაბამისად გადანაწილებას და მთავრობის საზედამხედველო საქმიანობით უზრუნველყოფთ სოფლად გაზიფიცირების, წყალმომარაგებისა და გზების მშენებლობის ინფრასტრუქტურული პროექტების დაჩქარებას და უსწრაფეს დასრულებას; ვაიძულებთ მთავრობას, გამოყოს თანხები ქვეყანაში დამატებითი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შემოსაყვანად და სამართლიანად გასანაწილებლად ყველა რეგიონში; საბიუჯეტო პრიორიტეტად ვაქცევთ ირიგაციის თემას მოსახლეობისთვის სარწყავის წყლის პრობლემის მოგვარების მიზნით; საპარლამენტო გუნდთან ერთად აღვადგენთ სოფლის დახმარების პროგრამას, რათა ადგილობრივებმა თავად გადაწყვიტონ, რაში დაიხარჯოს მათთვის გამოყოფილი თანხები.

ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტი იქნება, მივალწიოთ ევროკავშირის ფონდების და სხვა საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების თანხების მოზიდვას და ინვესტირებას ქართულ სოფელში, ხილისა და ბოსტნეულის გადამამუშავებელი და საკონსერვო წარმოების აღდგენის და სოფლად სამუშაო ადგილების შემქნის მიზნით. ვიმუშავებთ უცხოეთში ქართული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის პოპულარიზაციისთვის, მასზე მოთხოვნის გასაზრდელად, ახალი საერთაშორისო ბაზრების გასახსნელად და უკეთ ასათვისებლად.

10. ტერიტორიული მთლიანობის საკითხები: რა კონკრეტულ ნაბიჯებს გადადგამთ ხალხთა შორის ნდობისა და ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენისათვის?

საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა მის საერთაშორისოდ აღიარებულ საზღვრებში ქართული სახელმწიფოს ძირითადი ამოცანაა.

დეოკუპაციის წარმატებით განსახორციელებლად, “ევროპული საქართველო” საჭიროდ მიიჩნევს საერთაშორისო თანამეგობრობის უფრო მეტ აქტიურობას რუსეთის ფედერაციაზე ზემოქმედების თვალსაზრისით, რათა მან აიღოს საქართველოს მიმართ ძალის გამოუყენებლობის ვალდებულება, დაიცვას საერთაშორისო სამართლის ნორმები, მათ შორის, სუვერენული ქვეყნის თანხმობის გარეშე მის ტერიტორიაზე უცხო ქვეყნის შეიარაღებული ძალების განლაგების დაუშვებლობის პრინციპი, და შეასრულოს ევროკავშირის შუამავლობით დადებული 2008 წლის 12 აგვისტოს შეთანხმებით ნაკისრი უკლებლივ ყველა ვალდებულება. ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ქენევის საერთაშორისო მოლაპარაკებების ფორმატს.

დეოკუპაციის პოლიტიკის ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტია საერთაშორისო პოლიტიკურ და სამართლებრივ დოკუმენტებში უკვე დამკვიდრებული ტერმინის - „ოკუპაცია“ - შენარჩუნება, საერთაშორისო საზოგადოების მიერ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიების არაღიარების პოლიტიკის გაგრძელება და ამ რეგიონებში ეთნიკური წმენდისა და ეთნიკურ ნიადაგზე დევნის ფაქტების აღიარება.

ამავე დროს, მნიშვნელოვანია პრაგმატული თანამშრომლობა აფხაზეთის და ცხინვალის რეგიონის მოსახლეობასთან და გამყოფი ხაზების თანდათანობით გაქრობა სავაჭრო, სამედიცინო, ჰუმანიტარული, საგანმანათლებლო და ადამიანებს შორის ნორმალური ურთიერთობების

აღდგენის გზით. ეს ხელს შეუწყობს ოკუპაციით დაშორებული საქართველოს მოქალაქეების ურთიერთობათა გაღრმავებას და ამ მოსახლეობის ეტაპობრივ ინტეგრაციას ერთიან სახელმწიფოებრივ სივრცეში. ამ კონტექსტში მნიშვნელოვანია თავისუფალი გადაადგილების უფლების უზრუნველყოფა.

ჩვენი ამოცანაა, არ გაგრძელდეს “მცოცავი ოკუპაცია”, არ გადმოიწიოს მავთულხლართები და არ მოხდეს ჩვენი მოქალაქეების სიცოცხლის ხელყოფა და უსაფრთხოების და ღირსების შელახვა. შესაბამისად, უნდა გაზიარდოს უსაფრთხოების ზომები ოკუპაციის ხაზის ჩვენს მიერ კონტროლირებად მხარეს საგუშაგოების განთავსებით და მთელი პერიმეტრის გასწვრივ პატრულირების აღდგენით. ამ მიზნით, მნიშვნელოვანია, რომ ქვეყანამ გააფართოვოს რაოდენობა „ოთხოზორია - ტატუნაშვილის“ სიაში მოხვედრილი ადამიანებისა, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან ჩვენი თანამოქალაქეების უფლებების დარღვევაზე და მკვლელობებზე. საქართველოს ხელისუფლების ამოცანა უნდა იყოს ამ სიაში მოხვედრილი ადამიანებისთვის ჩვენი პარტნიორების მიერ საერთაშორისო სანქციების დაწესება.

დიდი გამოწვევაა ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები, განსაკუთრებით კი, გალის და ახალგორის რაიონების მოსახლეობის უფლებების მუდმივი შელახვა, მათ შორის, მშობლიურ ენაზე განათლების უფლების მიღების ჩამორთმევა. ჩვენი მოსახლეობის უფლებების დასაცავად ჩვენ გამოვიყენებთ ჩვენს ხელთ არსებულ მრავალ საერთაშორისო ინსტრუმენტს, როგორცაა გაეროს ადამიანის უფლებების საბჭო და საერთაშორისო სასამართლოები.

11. ქალთა მონაწილეობა პოლიტიკაში: გთხოვთ, აღწეროთ თქვენი ინიციატივები (თუკი ასეთი გაქვთ) და პოზიცია ქალთა პოლიტიკაში თანამონაწილეობის გაზრდისათვის საჭირო ღონისძიებების შესახებ.

ჩვენი მთავარი ამოცანაა უზრუნველყოთ საზოგადოების ყველა წევრის თანაბარი უფლებები და შევუქმნათ მათ პირობები თავისი შესაძლებლობების რეალიზაციისთვის. ქალთა პოლიტიკაში მონაწილეობის წასახალისებლად და მათი სამოქალაქო უფლებების სრულყოფილად გამოყენების მიზნით, “ევროპული საქართველო” ზრუნავს მისი სტრუქტურული ერთეულის - ქალთა ორგანიზაციის განვითარებაზე. ჩვენი პარტიის ქალთა ორგანიზაცია 2017 წელს შეიქმნა, მოხდა ათასობით აქტივისტი ქალის მობილიზაცია, ისევე, როგორც არაერთი ქალი ლიდერის იდენტიფიკაცია და ჩართვა ადგილობრივ თუ ეროვნულ პოლიტიკაში. ამგვარად, ჩვენ ვახალისებთ ქალთა ჩართულობას არამხოლოდ პარტიულ საქმიანობასა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, არამედ მაქსიმალურად ხელს ვუწყობთ მეტი ქალის ჩართვას ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში.

12. ეროვნულ და რელიგიურ უმცირესობათა უფლებები: როგორია თქვენი ხედვა ეროვნული თუ რელიგიური უმცირესობების უფლებათა დაცვისა და საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში მათი მეტი ინტეგრაციის თაობაზე?

დავიცავთ ეროვნული, რელიგიური და სექსუალური უმცირესობების უფლებებს. უზრუნველყოფთ, რომ კანონის წინაშე ყველა ადამიანის თანასწორობა იყოს დაცული. დაუსჯელს არ დავტოვებთ დისკრიმინაციის, ჩაგვრის, ძალადობისა და ძალადობისკენ მოწოდების შემთხვევებს, რაც უმცირესობებისთვის საზოგადოებაში ინტეგრაციაში ერთ-ერთი

დიდი ხელისშემშლელია. სახელმწიფო უწყებებში უზრუნველყოფთ ყველა პირობას, რომ უმცირესობები არ დაიჩაგრონ და მათთვის სხვა მოქალაქეებივით ხელმოსაწვდომი იყოს სახელმწიფო სერვისები.

13. სექსუალურ უმცირესობათა უფლებები: რას ფიქრობთ სექსუალურ უმცირესობათა უფლებების დაცვისა და ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში მათი თანასწორუფლებიანობის უზრუნველყოფის საკითხზე?

დავიცავთ ეროვნული, რელიგიური და სექსუალური უმცირესობების უფლებებს. უზრუნველყოფთ, რომ კანონის წინაშე ყველა ადამიანის თანასწორობა იყოს დაცული. დაუსჯელს არ დავტოვებთ დისკრიმინაციის, ჩაგვრის, ძალადობისა და ძალადობისკენ მოწოდების შემთხვევებს, რაც ამ უმცირესობებისთვის საზოგადოებაში ინტეგრაციაში ერთ-ერთი დიდი ხელისშემშლელია. სახელმწიფო უწყებებში უზრუნველყოფთ ყველა პირობას, რომ უმცირესობები არ დაიჩაგრონ და მათთვის სხვა მოქალაქეებივით ხელმოსაწვდომი იყოს სახელმწიფო სერვისები.

14. გარემოს დაცვა/ეკოლოგია: გთხოვთ, დაგვისახელოთ თქვენი წინადადებები (თუკი ასეთი გაქვთ), რომელიც მიმართულია უფრო ჯანსაღი და უსაფრთხო საცხოვრებელი გარემოს შექმნისაკენ.

ეკოლოგიურ გამოწვევებზე პასუხის გაცემა ცხოვრების ხარისხზე და მომავალ თაობათა ჯანმრთელობაზე ზრუნვის შემადგენელი ნაწილია, რაც, თავის მხრივ, მოიცავს:

- საქართველოს ბიომრავალფეროვნების დაცვასა და ეკოსისტემების მდგრადობის შენარჩუნებას;
- ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უვნებელი (უსაფრთხო) გარემოს დაცვასა და შენარჩუნებას;
- საერთაშორისო, პირველ რიგში, ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ასოცირების ხელშეკრულებით გათვალისწინებული გარემოსდაცვითი მოთხოვნებისა და სტანდარტების დანერგვის ხელშეწყობას;
- საქართველოს დაცული ტერიტორიების გაზრდას;
- მსხვილ ქალაქებში სრულფასოვანი საკანალიზაციო სისტემის შექმნაზე მუშაობის გაგრძელებას და ამ პროცესში საერთაშორისო დონორების და უცხოური პარტნიორების დახმარების მოზიდვას;
- საქართველოს ბუნების შესახებ თანამედროვე ინფორმაციული ბაზის შექმნას.

15. საგარეო პოლიტიკა და სტრატეგიული თანამშრომლობა: რომელ ქვეყნებთან/ქვეყანათა გაერთიანებებთან/ალიანსებთან იზრუნებთ სტრატეგიული, მათ შორის სამხედრო-სტრატეგიული პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ფორმირებასა ან განმტკიცებაზე? რა ნაბიჯებს გადადგამთ ამ მხრივ? რომელი ქვეყანა/გაერთიანება/ალიანსი წარმოგიდგენიათ საქართველოს მთავარ სტრატეგიულ პარტნიორად?

ჩვენი საგარეო პრიორიტეტებია:

- განუხრელი მსვლელობა NATO-სა და ევროკავშირში ინტეგრაციის მიმართულებით;
- ამერიკის შეერთებული შტატებთან სტრატეგიული სამხედრო-პოლიტიკური თანამშრომლობის გაღრმავება;
- ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმების შესრულება და ევროკავშირის საერთო ბაზარში ინტეგრირება (ოთხი თავისუფლების მიღწევა);
- ევროკავშირის და სხვა პარტნიორ პარტნიორ ქვეყნებთან სამუშაო ქვოტებზე შეთანხმების მიღწევა, რომ საქართველოს მოქალაქეებს, სურვილის შეთხვევაში, შეეძლოთ ლეგალურად იმუშაონ ამ ქვეყნებში, რაც მეტ ანაზღაურებას, მათი შრომის უფლებების დაცვას, სამედიცინო დაზღვევით უზრუნველყოფას ნიშნავს;
- შეერთებულ შტატებთან თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულების შესახებ მოლაპარაკებების განახლება. ამ მოლაპარაკებებს საფუძველი ჩაეყარა 2012 წელს, თუმცა ექვსი წელია “ქართულ ოცნებას” ამ მიმართულებით ნაბიჯი არ გადაუდგამს;
- ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის წესების ეფექტურად გამოყენება, რათა რუსული ბაზარი ღია იყოს ქართული პროდუქციისთვის;
- საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის დაცვა საერთაშორისო ასპარეზზე, რუსეთის, როგორც ოკუპანტი სახელმწიფოს სტატუსის განმტკიცება და ოკუპირებული ტერიტორიების არაღიარების პოლიტიკის წარმოება.

პრეზიდენტი საქართველოს ინტერესების უპირველესი წარმდგენი და დამცველია საერთაშორისო ასპარეზზე. საქართველოს დეოკუპაცია და ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა ის უმთავრესი საკითხია, რომელსაც უცხოელ პარტნიორებთან მუდმივი მუშაობა სჭირდება. ამასთან, მთავრობასთან კოორდინაციით, პრეზიდენტმა, როგორც საქართველოს მთავარმა ლობისტმა უცხოეთში, უნდა იმუშაოს, რათა მეტი ინვესტორი ჩამოვიდეს, მეტი ფული ჩაიდოს, მეტი სამუშაო ადგილი შეიქმნას და მეტი ადამიანი დასაქმდეს საქართველოში.

16. საქართველო და ევროკავშირი: (თუკი ეთანხმებით იმ მოსაზრებას, რომ საქართველომ უნდა გააგრძელოს ევროკავშირთან ინტეგრაციის პოლიტიკა) თქვენი აზრით, რა უნდა იყოს საქართველოს შემდეგი ნაბიჯი ან დიპლომატიური ინიციატივა ევროინტეგრაციის გზაზე?

ჩვენი საბოლოო მიზანია საქართველოს ევროკავშირში გაწევრიანება, მაგრამ ამისთვის საჭიროა გაბედული პოლიტიკური ნაბიჯები, საჭიროა მკაფიო ხედვა და განაცხადი. მთავრობას უნდა ჰქონდეს ზუსტი გეგმა, როდის შეიტანს ევროკავშირში გაწევრიანების განაცხადს და როგორ მოემზადება ამ პროცესისთვის.

დღეს ჩვენ მოქალაქეებს სჭირდება, ვაწარმოთ მოლაპარაკებები ევროკავშირთან შრომის ბაზრის გახსნის თაობაზე. ეს ნიშნავს, რომ ასეულობით ათას ქართველ ემიგრანტს, რომელიც დღეს ევროპაში არალეგალურად მუშაობს, ექნება შესაძლებლობა, დასაქმდეს ლეგალურად, მიიღოს მეტი ხელფასი, ჰქონდეს სამედიცინო დაზღვევა და შრომის დაცული პირობები. ამავდროულად, ეს ნიშნავს დეპორტირების მუდმივი შიშის მოხსნას და შესაძლებლობას, რეგულარულად ინახულოს საკუთარი ოჯახის წევრები. ჩვენ უნდა:

- ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის პარალელურად, გავაძლიეროთ ევროკავშირის ჩართულობა საქართველოს უსაფრთხოება განმტკიცებაში;
- ევროკავშირის ფონდებიდან მოვიზიდოთ თანხები, რათა ყველა მეწარმემ შეძლოს ევროკავშირთან თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პაკეტით სარგებლობა;
- ევროკავშირის ფონდებიდან უნდა მოვიზიდოთ თანხები საქართველოს რეგიონების განვითარებისათვის;
- შევქმნათ პირობები, რომ 2019 წლიდან დაიწყოს ევროპის ერთიან ეკონომიკურ სივრცეში საქართველოს გაწევრიანების პროცესი, რაც არის ევროკავშირთან ეკონომიკური ინტეგრაციის ყველაზე მჭიდრო ფორმა, როგორც აქვს ისლანდიას, ნორვეგიასა და ლიხტენშტეინს.

17. რეგიონული თანამშრომლობა: როგორ წარმოგიდგენიათ საქართველოს როლი სამხრეთ კავკასიასა და შავი ზღვის აუზში?

ჩვენ განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ვანიჭებთ საქართველოს რეგიონული ეკონომიკურ ცენტრად ჩამოყალიბებასა და ქვეყნის სატრანზიტო ფუნქციის გაძლიერებას, მის კიდევ უფრო აქტიურად ჩართვას საერთაშორისო ენერგეტიკულ, სატრანსპორტო და საკომუნიკაციო პროექტებში.

საქართველოსთვის ასევე პრიორიტეტულია ქვეყნის ენერგოდამოუკიდებლობის განმტკიცება. საქართველო უნდა გახდეს ელექტროენერჯის მსხვილი რეგიონული ექსპორტიორი, რისთვისაც, ენერჯის გამომუშავების ზრდის გარდა, აუცილებელია ქვეყნების დამაკავშირებელი ახალი გადამცემი ხაზების მშენებლობაც.

მნიშვნელოვანია საქართველოს სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარებაც. ბაქო-თბილისი-ყარსის სარკინიგზო მაგისტრალი ხელს შეუწყობს აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის ეკონომიკური კავშირების გაფართოებას და ევროპის ეკონომიკურ სივრცესთან საქართველოს კიდევ უფრო დაახლოებას. ანაკლიის ყურეში საზღვაო პორტის აშენება საქართველოს სატრანზიტო ფუნქციას ახალ სიმაღლეზე აიყვანს.

ჩვენთვის მნიშვნელოვანია მეზობელ ქვეყნებთან თანამშრომლობა და კავკასიის ეკონომიკურად მიმზიდველ, მშვიდობიან და უსაფრთხო რეგიონად გადაქცევა. საქართველოს ტრადიციულად კეთილმეზობლური ურთიერთობები აკავშირებს რეგიონის ქვეყნებთან: აზერბაიჯანთან, თურქეთთან, სომხეთთან, უკრაინასთან.

18. თავდაცვის პოლიტიკა: როგორ წარმოგიდგენიათ თავდაცვის ორგანიზაცია? სამხედრო სამსახურის როგორ ფორმას უჭერთ მხარს?

თავდაცვის სფეროში ჩვენი პრიორიტეტებია:

- საქართველოს შეიარაღებული ძალების საბრძოლო მზადყოფნის შემდგომი გაძლიერება და NATO-ს შეიარაღებულ ძალებთან მათი ურთიერთქმედების გაუმჯობესება. ამ მიზნით მონაწილეობას უნდა ვიღებდეთ NATO-ს ეგიდით და/ან NATO-ს წევრ-სახელმწიფოებთან

- ერთად საქართველოსათვის ხელმისაწვდომ ყველა წვრთნასა და მისიაში, ასევე გაეროსა და ევროკავშირის სამშვიდობო ოპერაციებში;
- შეიარაღებული ძალების ეტაპობრივად, სრულად გადავიყვანა პროფესიულ-საკონტრაქტო სისტემაზე და, შესაბამისად, უარს თქმა სავალდებულო სამხედრო სამსახურზე;
  - NATO-ს სტანდარტებზე მორგებული ტერიტორიული რეზერვის კონცეფციის შემუშავება და განხორციელება, რომელიც იქცევა როგორც პროფესიონალური არმიის შევსების, ისე სამხედრო-პატრიოტული აღზრდის ეფექტურ სკოლად;
  - სამხედრო პირთა სოციალურ დაცვა: უნდა გაიზარდოს მათი შრომის ანაზღაურება; გაფართოვდეს ჯანმრთელობის დაზღვევის პაკეტი; დაღუპული სამხედრო პირების შვილები სასწავლო გრანტით სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს;
  - შეიარაღებული ძალების მოდერნიზაცია-აღჭურვა; განსაკუთრებულ ყურადღება უნდა მიექცეს ქვეყნის საჰაერო თავდაცვისუნარიანობასა და კიბერ-უსაფრთხოებას;
  - სამხედრო მრეწველობის გაძლიერება, რომელიც, ერთი მხრივ, განამტკიცებს საქართველოს თავდაცვისუნარიანობას, ხოლო, მეორე მხრივ, გაზრდის ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალს ასობით მილიონი დოლარის ოდენობით;
  - საქართველოს პარლამენტის როლის გაძლიერება შეიარაღებული ძალების სამოქალაქო ზედამხედველობის სფეროში, NATO-ს სტანდარტების შესაბამისად.

19. უსაფრთხოების პოლიტიკა: როგორ წარმოგიდგენიათ საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების ძირითადი არქიტექტურა/პრინციპები?

ჩვენი მიზანია განახორციელდეს უსაფრთხოების სისტემის ეფექტიანობის ზრდისკენ მიმართული რეფორმები, რომელიც მოახდენს უსაფრთხოების უზრუნველყოფ ინსტიტუტებს შორის უფრო მჭიდრო კოორდინაციას, უზრუნველყოფს სამხედრო და სამოქალაქო კომპონენტების ურთიერთქმედების ხარისხის გაუმჯობესებას და შესაძლებელს გახდის სახელმწიფო უსაფრთხოების სექტორში ჩართული ინსტიტუტების შესაბამისი უწყებრივი სტრატეგიების შემუშავებას. ამ პროცესის ქვაკუთხედი სამხედრო ძალებსა და მთელს უსაფრთხოების სექტორზე დემოკრატიული სამოქალაქო კონტროლის მექანიზმთა შემდგომი გაძლიერება.

უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიმართულებით გადამწყვეტია NATO-ში გაწევრიანება, ხოლო გაწევრიანებამდე მჭიდრო თანამშრომლობა NATO-სა და ევროკავშირის ქვეყნებთან. საქართველო ითამაშებს მნიშვნელოვან როლს შავი ზღვის აუზსა და აღმოსავლეთ ევროპაში ისეთი რეგიონალური ინიციატივების მხარდაჭერად, რომელიც ხელს უწყობს მთელი რეგიონში დემოკრატიულ პროცესების განვითარებას.

ამავე დროს, ეროვნული უსაფრთხოებისთვის მნიშვნელოვანია ქვეყნის შიგნით მიმდინარე მოვლენები და მოსახლეობის გამოკიდებულება სამართალდამცავი სისტემის მიმართ. საქართველოში გაჩნდა უნდობლობა სამართალდამცავი სისტემის მიმართ. მოქალაქეს სახელმწიფოსთან დავისას არ აქვს დაცულობის განცდა, პრობლემატურ საკითხებად რჩება უკანონო მოსმენა-მიყურადება, სასამართლოს დამოუკიდებლობა, გამოძიების მიუკერძოებლობა, პოლიციისა და პროკურატურის პოლიტიკური მიზნებისთვის გამოყენება.

ჩვენი ხედვა სამართალდამცავი სისტემის რეფორმირების შესახებ ემყარება შემდეგ პრინციპებს:

- ლიბერალური და დანაშაულის პრევენციაზე ორიენტირებული სისხლის სამართლის პოლიტიკა;
- სახელმწიფოსთან დავისას მოქალაქის უფლებების გაფართოება;
- პროკურატურის უფლებების შეკვეცა და საპარლამენტო კონტროლის გაზრდა;
- სასამართლოს დამოუკიდებლობის განმტკიცება;
- ადამიანის უფლებების დასაცავად ქმედითი მექანიზმების შექმნა, ეფექტური ანტიდისკრიმინაციული პოლიტიკა და უმცირესობების დაცვა ძალადობისგან.